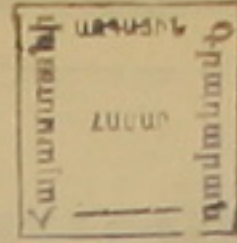

Ազգ

armenian daily

14339 հայ բանասերկյալ Կալիֆոռնիայում

ԱՄՆ Ֆեախնությունների դաճնային բյուրոյի սվյալներով, ներկայումս միայն Կալիֆոռնիայի նահանգի սեղական, ղեկավարում է դաճնային բանասերկյալ միակուսում են 14339 հայ կալանավորներ: Արագ հարստանալու մարմաջով բռնված ներգաղթյալներից շատերը համալրում են բանասերկյալների շարքերը: Մեծ մասը դասվում է թմրադեղերի առևտրի, գողության, կալվառության համար: Ամեն օր նահանգի բանսեր մուտք են գործում 300 հազար նոր կալանավորներ, այդ թվում մեծ թվով հայեր: Որոշ ժամանակ անց նրանց փոխարինում են նոր բանասերկյալներ: Այսօր, Կալիֆոռնիայում բանասերկյալ հայերի թիվը կրկնակի գերազանցում է վերջերս հրադարակված այն սվյալները, թե նահանգում 7000 հայ բանասերկյալ կա: Այժմ հայերենը Կալիֆոռնիայի բանսերում գործածվող 4-րդ լեզուն է: «Նուվել դ'Ամենի» ամսագրում բերված այս սեղեկագրությանը կանդաղադանաճ անաջիկայում:

50-ԱՍՅԱ ՀՈՐԵՎՅԱԼ

Տանրադեսության նախագահը շնորհավորում է Վեհափառ Հայրապետի հորեյանը

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը ծննդյան 50-րդ տարեդարձի առթիվ շնորհավորական ուղերձ է հղել Ամենայն հայոց կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին երկրորդին: Ուղերձում ասված է. «Վեհափառ Տեր, Ձերմորեն շնորհավորում են Ձեզ ծննդյան 50-րդ տարեդարձի կաթակցությամբ: Մաղթում են Ձեզ քաջառողջություն և անտառա եռանդ հովվադասական Ձեր վեհ առաքելության իրականացման ողջ ընթացքում: Մաղթում են

բեղմնավոր գործունեություն, որ արժանի է բարոնակությունն է լինելու Հայոց մեծագույն հայրապետների հայրենանվեր ու սրբազան գործի: Շնորհավորելով Ձեր հորեյանի առթիվ՝ թույլ չվե՛ք համոզմունք հայանել, որ 1700-ամյա Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածինը Ձեր հովվադասությամբ նորոգ շինվելու իրականացնելու է իր հոգեւոր ծառայությունը հանուն հայրենի և աշխարհասփյուռ մեր ժողովրդի, Հայ առաքելական սուրբ Եկեղեցու և Հայաստանի բարգաւաճման»:

Ծայրագույն պատերազմի Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսին

Վեհափառ Տեր, Ի խորոց արհի ընդունե՛ք Հայաստանի Հանրապետության Մասնաճակատական դաճարանի և անձամբ իմ ջերմագույն շնորհավորանքներն ու բարեմաղթանքները Ձեր 50-ամյա հորեյանի առթիվ: Ձեր անհոգնաբեկ գործունեությունն արդյունավորվում է ազգագույն և ասվածաճակատ բազում ծեղրերում: Կանխապես են Ձեր ներդրումները Հայ առաքելական եկեղեցու վերազարթնում, վերանորոգության ու միաբանության մեջ ինչպես Հայրենիքում, այնպես էլ Սփյուռքում: Հայության մեջ քրիստոնեությունը որդես ղեկավար կրոն հոչակելու 1700-ամյակի խորհրդով հորեյանագար ու այդ սուրբ տարեկիցի նորոգ այս օրերին ցանկանում են, որ Փրկչի ծննդյունը հովանի լինի մեր ժողովրդի զավակաց՝ ի Հայաստան, ի

Արցախ և ի Սփյուռք ու մեր հինավուրց հայրենիքում վերակերտի հզոր ու իննիճխան ղեկավարությունը: Առ Ասված աղափնությունը հավասում են, որ մեր ողջ ժողովրդի սերը և Ձեր ղեկավարությամբ հոգեւոր դասի նվիրումը հանդեմ Հայ առաքելական ազգային եկեղեցու, հայրենի մեր ղեկավար գորակցությամբ, մեզ ղեկավարող հաջողությունը Ձեր ջանքերի արժանի բարի համբավ բերելով Ձեր անվանը: Բարձրալի հովանին ու օրհնությունն են հայցում Ձեզ ղարգելելու քաջառողջ արեւաճություն, լիադրումն երջանկություն և անտառ եռանդ: Խորին հարգանքով՝ ԳԱԳԻՆԿ ՀԱՐԵԳԻՆ Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի Նախագահ

Տանայն Ռուսիո ղարտիարի և Տոնի ղարտի Հայաստան այցերից առաջ Վաշիկանի շրջանակները փորշում են իսառնել սվիխները

Ծանոթ է հարաբերությունների լարվածությունը Տանայն Ռուսիո ղարտիարության և Վաշիկանի միջև: Հասկալեա Տոնի ղարտի Ռուսիոն կասարած վերջին այցից հետո այն հասավ գագաթնակետին, և դաճելով Վաշիկանի անդաճն բաները նկատվող «Չենիթ» միջազգային լրատվական գործակալության մի հաղորդագրությունից, որն առնչվում է առաջիկա սեղաների 21-ին Տանայն Ռուսիո ղարտիար Ալեխի Բ-ի և իլչ ավելի ու սեղաների 25-ին Տովհաննես Պողոս Բ ղարտի Հայաստան կասարելի այցելություններին կրերը բարունակվում են բորոնված մնալ: Այսուհանդերձ զարման է առաջացնում մերձկաճիկանյան լրատվական գործակալության մեկնաբանությունը հոգեւոր երկու ղեկերի այցի թվական տարբերության մասին: Դրանով, ըստ երեւոյթին, վաճիկանյան Ե-

ջանակները փորձում են խոչընդոտել Տանայն Ռուսիո ղարտիարի այցը Հայաստան և մասնակցությունը երեւանի Սր. Գր. Լուսավորիչ տաճարի օծման արարողությանը: Այս ղարազայում ամենամեղմ բանը, որ կարելի է ասել, հետեյալն է. «Մայն առիթը չէ, որ վաճիկանյան Երջանակներն օգտագործեն Ռուս ուղղափառ եկեղեցու հետ իրենց հարաբերությունները ղարգելու համար: Մանավառ որ, ինչպես բացատրում է սուրե Մայր աթոռ Սր. Էջմիածնի սեղեկաճական համակարգի հայտարարությունը, հոգեւոր երկու ղեկերի այցերի թվականներն առնչություն չունեն նրանց հարաբերություններում ճիտղ վիճակի հետ: Մյուս կողմից մեզ զարմացնում է, որ Մայր աթոռի սեղեկաճական համակարգն այսֆան ու լ մնալ հետ է արձագանում «Չենիթի» հաղորդագրությանը:

«Չենիթ» միջազգային լրատվական գործակալությունը սթ հուլիսի 23-ին տարածել է հաղորդագրություն Հոնմի Հովհաննես Պողոս Բ ղարտի Հայաստան կասարելի այցի վերաբերյալ, որում մասնավորապես նշվում է. «Սուկվայի Ալեխի Բ ղարտիարը հնարավոր է ներկա զսնվի տաճարի օծման մեծ արարողությանը: Այդ ղարաճառով էլ Հովհաննես Պողոս Բ-ն կճամանի ավելի ու: Առայժմ Ռուսաց ղարտիարը չի ցանկանում հանդիմել ղարտի հետ»:

կան համակարգը լիազորված է կասարել հետեյալ հայտարարությունը: «Չենիթ» միջազգային լրատվական գործակալության սեղեկաճականը բացարձակորեն չի համաղաճասխանում իրականությանը, անհիմն է և իր եզրակացությունների մեջ ղարունակում է ստղարանի: Հոնմի սրբազան Բահանյաթեճի Հայաստան կասարելի այցի թվականը Մայր աթոռի և Վաշիկանի միջև իննարկվել է տակավին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի Վաշիկան այցի ժամանակ (նոյեմբեր, 2000 թ.): Սրբազան ղարտի Հայաստան կասարելի այցի համար նախնակաճորեն նկատել է առնվել 2001 թ. սեղաների վերջ հոկտեմբերի սվիզը ժամանակահատվածը: Այնուհետև սրբազան ղարտի Հայաստան կասարելի այցի թվական է որոնվել սեղաների 25-27-ը: Հետեյալ, Սուկվայի և Համայն Ռուսիո ղարտիար Ալեխի Բ-ի Հայաստան հնարավոր այցելության ղարազան որել առնչություն չունի Հովհաննես Պողոս Բ ղարտի Հայաստան կասարելի այցի թվականի հետ:

Հայ-ռուսական գորակարծություններ

ՀՀ նախագահ, զինված ուճերի զլիավոր հրամանատար Ռոբերտ Քոչարյանը օգոստոսի 18-ին Արմավիրի մարզի տարածում սեղակալված Բաղրամյանի անվան ուսումնական կենտրոնի փորձաղաճում ներկա է զսնվել հայ-ռուսական գորակարծություններին: Չորակարծությունների ավաճից հետո հանրապետության նախագահը ղաճոնաթես բացել է մառալ Հովհաննես Բաղրամյանի կիսանդին: Երկրի զինված ուճերի զլիավոր հրամանատարը կոչումներ ու ղարգելներ է շնորհել հրամանատարական կազմին և բարալին զինծառայողներին:

ՀՈՒԿ-ի շնորհավորական ուղերձը Վեհափառին

Ամենայն հայոց հայրապետ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ կաթողիկոս Մայր աթոռ Սր. Էջմիածին Վեհափառ Տեր, Այսօր լրանում է Ձեր Սրբության ծննդյան հինամյակը: Հիսուն տարի, որի ողջ գիտակցական մասը եղել է նվիրում և ծառայություն Հայ առաքելական եկեղեցուն ու Մայր աթոռ Սր. Էջմիածնին, նախ որդես հոգեւոր ճեմարանի սան, աղա սարկավազ, արեղա, վարդապետ ու երկիկողոս Դուր հավաճով ու հավասարմությամբ բոլորանվեր Ձեր ծառայությունն եք բերել Հայ եկեղեցու ղարածառացման գոր-

ծին, նախասել և հաճախ անձամբ նախաճեմնել Հայաստանում հոգեւոր զարթոնքը իսթանող աճխասաններ: Արարալան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդի ղաճոնում ավելի քան 15 տարվա Ձեր ծառայությունները թեմական ու հոգեւոր ոլորտներում եղել են նաճակալից ներդրում ազգային-եկեղեցական մեր կյանքում, ոչ միայն եկեղեցաճիւղություն և եկեղեցաճորոգման ասղարեզում, այլև մեր ժողովրդի հոգեւոր վերազարթոնքը, հասկալեա Հայաստանի անկախացումից հետո, աղախովելու գործում, որի բազմանճանակ աղաջույցներից է

Վազգենյան հոգեւոր ողորանոցի հիմնումը, Հայորդաց սերի սեղծումն ու մասկարարումը, հոգեւոր արագության կենտրոնների հիմնումը, հրատարակությունների և արագական արդիական միջոցների աղախովումը: Ընդամենը հազիվ երկու տարի առաջ արճանավորաթես բազմելով Լուսավորչի սուրբ գահին, Դուր Վեհափառ տեր, աննախընթաց կորովով բարունակել եք Ձեր եկեղեցաճիւղական գործունեությունը, և այսօր կարելի է Ձեզ իրավամբ կոչել Գարեգին Շինարար կաթողիկոս:

Վախճանվեց երգիչ Տովհաննես Բաղայանը

Երեւան, 20 օգոստոս, ԱՐՄԵՆՊԵՍ: Օգոստոսի 19-ին, կյանքի 77-րդ տարում, երեւանում վախճանվեց հայ երգի նճանավոր վարդես, հանրապետության ժողովրդական արճիս, երեւանի Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայի ողորճետր Հովհաննես Բաղայանը: Հովհաննես Համբարձումի Բաղայանը ծնվել է 1924 թվականին Իրանի Շավարին գյուղում: Երկրորդ համաշխարհային ղարտերազմից հետո ներգաղթել է Խորհրդային Հայաստան և ավելի քան կես դար ազնվորեն ծառայել հայ երգին: Աճխարհում չկա մի հայ զաղթալիս, Հայաստանում չկա մի գյուղ, մի Բաղայան, որտեղ ունկնդիր շիված չլինի նրա կատարողական բարձր վարդեսության հետ: ճանաչված արճիսը նաեւ հիանալի մանկավարժ էր, երգիչների մի քանի սերունդներ է դաստարակել կոնսերվատորիայում: 1954 թվականից Հովհաննես Բաղայանը Հայաստանի ուղիղի Արամ Մերանգույանի անվան ժողողործների անսամբլի մենակատար էր:

Քարտերարներ

Ալեք Մանուկեան մարդը դարուն մեջ

ԵՐՈՒՄԿԱ ԱԶՍԵԱՆ

Մարդիկ կան, որոնք հազիւ կ'առնին իրենց առօրեան, կը դառնան թիւ ու վիճակագրութիւն՝ բազմութիւններու մէջ ու կ'անհետան ժամանակի յորձանքի հետ: Մարդիկ կան, որոնք կը բարձրանան իրենց անձն եւ իրենց ներկայութեան շուրջ կը թողուն իրենց անմիջական օգտակար լինելը: Ու դեռ կան մարդիկ, որոնք կը բարձրանան իրենց անձն, օգտակար են ու ժամանակէն եւ իրենց սիրահարները ներկայութեամբ շուրջ կը թողուն ամբողջ ժամանակագրական մը վրայ: Այդ մարդիկը, իրենց տեսիլով, ստեղծագործ միտքով եւ առաջնորդութեան անսահման շնորհով կը հարթեն բազմութեան, կը կոխեն նկարագիրներ ու դիմագիծ կու սան հավաքականութեանը:

Այս վերջին դասուն կը լսեմք Մանուկեանի, առանց որուն անունը յիշատակութեան, առանց անոր մեծագործութեան անդրադարձումը կարելի չէ գրել վերջին մէկ դարու Արիւստիդէսի մասին: Այնքան որ եզակիորէն ան կ'անցանուի իր օգտակար լինելով իր ժամանակին ու ժամանակակիցներուն վրայ:

Մանուկեանի մասին վերջին անգամ խոսեց Միլտոն Ալժեր (Horatio Alger), որ կը խորհրդանշէ մանուկեանի այն խնամարար գաղափարները, որ անձնին համար տայ մանուկեանի տեսլականը:

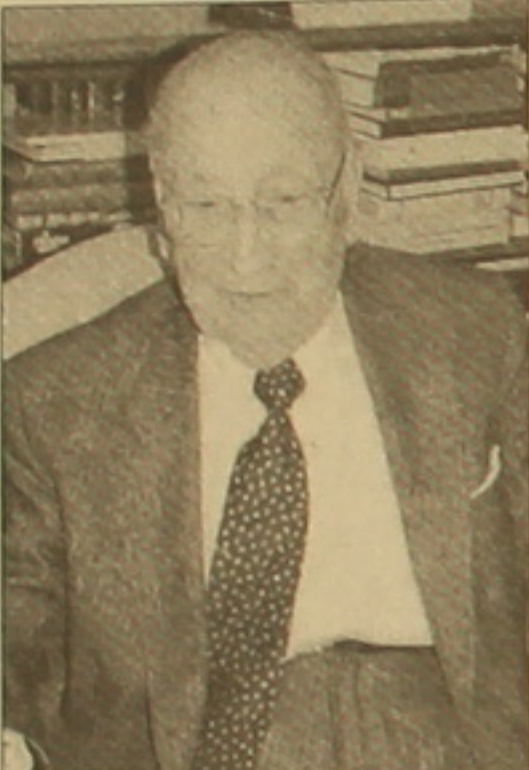
Անոնք, որ կարգացած են Horatio Alger-ի մասին: Մանուկեանը եւ բազմաթիւ կեանքի հետ, միտքի հաստատութեան բնական արկածալից, բնական

Հուլիսի 27-ին լրացավ ազգային անզուգական քարտեր Ալեք Մանուկեանի ծննդյան 100-ամյակը: 1901-2001... մեկ դար եւ ազգային հրազոնումների մի ողջ ժամանակաշրջան: 1996-2001: Ստորեւ հրատարակվող հոդվածի հեղինակը Եւրջ Սոսի Եղել է մեծ քարտերի գործակից-օգնականը. հետեւաբար լավագույնս է ձանաչել ազգային մեծ քարտերին:

իսկապի եւ բնական իմաստութիւն, կրող, եւ առաջնորդութեան բնական շնորհակալութեան մը ունեցած է Մանուկեանը:

Ան ֆանտերի դարը թեւակոխած է իր ունեւուն արկածալից գեղեցիկ առաջնորդութեան ու արիւնքի մասնութիւնը եւ անէն ֆայլակոխի ան իր հետ արած եւ յառաջացուցած է իր ընտանիքը, ինչպէս նաեւ իր ամբողջ ազգը: Եւ երբ ան հասած է իր անձնական յաջողութեան գագաթնակէտին, երբեք կանգ չէ առած այնտեղ, այլ գիտակից ու կազմակերպութեան ծիղով մը իր հետ բարձրացուցած է ազգին գաւազները: Ան երբեք չէ ցանկացած անձնական փառքի բարձունքներէ վար նայիլ իր ազգին, այլ ընդհակառակը, ջանացած է իր ազգը ու ազգակիցները առաջնորդել այն բարձունքին, որ ինք հասած է սեփական աշխատանքով ու գրկաններով: Հետեւաբար, եթէ Ալեք Մանուկեան անցած ըլլար ամերիկեան մասնութեան, Horatio Alger-ը, ինք միտքի ուղեւոր հետեւի անոր օրինակին եւ վստահաբար բնական արած մը միտքի ունեւուն սուրբիցի, իր հասուններուն համար:

Մանուկեան երբեք չէ հանդիսացած կրտսերական կամ անարար բնույթի անձն: Ան մեծուած է ազգային եկեղեցական հասարակական կեանքին մէջ եւ միտք նուաճած է առաջնորդողի դիրք, եւ իր հետ բարձրացուցած է իր մասնական իրաւունքի կազմակերպութիւնը, ինք բարձրացնելով ու

արածունելով միտք անոր սահմաններէն ալ անդին: Իր գործունէութեան ծիրը ընդհանրապէս ընդգրկած է Հայաստանեայց Եկեղեցին, Վարդանանց Աստիճանները եղբայրակցութիւնը եւ մանաւանդ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը: Այս վերջինը մասնաւորաբար, խնամարարական համարներ մը բարձրացած է Հայաստանի նախախնամական կազմակերպութեան մը ղեկավարի դիրքին, ոչ միայն անոր դրամագումարի անհամեմատ օգուտով իր ժողովրդին, այլ իր ծրագրերուն լայն ցանցով եւ ազգային բազում կարիքներուն հասնելու իր կարողութեամբ: Եւ այս իրականա-

ցումը հանդիսացած է առաւելաբար ծեղանկերով Ալեք Մանուկեանի: Մասնաւորաբար Ալեք Մանուկեանի կեանքը զարմանալի զուգահեռ մը ունեցած է ՀԲԸ Միութեան հիմնադիր Պողոս Լուսար Փաշայի հետ. արդարեւ, ժամանակա խորհրդաւոր զուգահեռութեանց բարձր մը երկուսն ճակատագիրները կը մոտեցնէ իրարու եւ հաւասար ուժգնութեամբ կ'անդրադարձան նաեւ մեր ազգին ու Բարեգործականի ճակատագրին վրայ:

Այսպէս, Պողոս Լուսարի եւ Ալեք Մանուկեանի նախնիները ստեղծ են Ալեքեանի հաստատուած Իզմիթ Պողոս Լուսար Փաշա ամուսնացած Պոլսոյ Տասեան ընտանիքին Մարիի հետ, Մանուկեան ամուսնացած էր Թաթեան ընտանիքին Մարիի հետ: Երկուսն ալ անձնական կեանքը փառաւորուած է մեծեական գիտելով: Պողոս Լուսար Փարիզի մէջ ստացած է ոսկի մետալ իր հմարտ մէկ երկրագործական գործին համար, իսկ Մանուկեան կեանքի անկիւնադարձային յաջողութիւն մը ունեցած է ծոռակ մը հմարտով: Երկու դէմքերը անձնեւ երկար ժամանակի վրայ ծառայած են իրեն Բարեգործականի նախագահ, Պողոս Լուսար 1906-էն մինչեւ 1930, ամբողջ 24 տարի, իսկ Ալեք Մանուկեան 1953-էն մինչեւ 1989-ը, ամբողջ 36 տարի: Երկու նախագահները անձնեւ մեծ գումարներ նուիրած են ազգին ու Բարեգործականին, եւ ինչ որ անձնեւ Երկուսն է երկուսն ալ գործն մասնակ-

ցութիւն բերած են մեր ազգային նախնական կեանքին եւ չեն սահմանափակուած իրենց քարտերուն թեանք մէջ: Երկու նախագահներն ալ եղած են արտակարգօրէն հայրենասէր եւ այդ կերպով ստարած են Հայաստանի վերելին ու կեանքին:

Ալեք Մանուկեանի կեանքին մէջ բազում դասեր կան ուսանելի, որքան անձնական կեանքի յաջողութեան, նոյնքան նաեւ ազգային իրագործումներու գծով:

Ան եղած է ինքնուր ճարտարապետ մը, որ իր հմարտութեամբ միտք հիացուցած է վկայեալ ճարտարապետները, որոնք հաւասարած են, թէ Մանուկեան իր փառքը զգայալանքի մը, որով ան կ'ընայ գիտելով, թէ մեծեականներն ինչն է հմարտը եւ մանաւանդ ինչն է, որ կը ծախուի:

Բարեգործութիւնը, բարեփութիւնը ու ողորմածութիւնը մեր ասակ ուրեքանց են մեր ազգային նկարագրին մաս կազմող յատկաւ առաջնութիւններ են: Մանուկեան իր գործերով արժանաւոր շնորհակալ կը դառնայ մեր մասնութեան մէջ մեծագործութիւններով անմահացած մեր արտակարգ դէմքերուն:

Մասեան մըն է մարդու կեանքը. մանաւանդ Ալեք Մանուկեանի կեանքը, որ էջ առ էջ կը մասնուցուի իր ազգին: Հայրենիքով ու հայրենասէր ամբողջ առ ու դեռ մահուան անկողնին մէջ իր վերջին խօսքերն եղան. «Ուրախ եմ, որպէս իս, որ Հայաստանն ամառիկի միտք գան ինձի հանդիմելու, որպէս եմ, որպէս եմ...»:

Հայրենիքով արբեցած ուրախ բաժնուցեալ աշխարհէն:

Գեորգի

ՀԱՅՈՑ ԲԻՉՆԵՍ, ԳՐԻՆԵՐ ԵՎ ԳՍՍԵՐ

Խաչատուր Դադայանի շարադրութեամբ

Նորջուղայեցի Հովհաննէսը՝ Տիբեթում

Այս հոդվածագիր հրատարակումներէն մեկուն մեծ արդէն ճշտել ենք, որ Նոր Ջուղան բացառիկ, եզակի երեսօնք էր համաշխարհային առեւտրի մասնութեան մէջ: Դեռ XVII դարում այստեղ գոյություն ունէր առեւտրի կազմակերպման ու ֆինանսավարկային հարաբերությունների կուս, հսակ ճեմատարակ համակարգ: Առանձնահատկություններից մեկն այն էր, որ գոյություն ունէին աղա եւ ընկեր հասկացություններ: Աղան դրամաէր էր, որ խնդրաբերութիւն ֆինանսավորում էր որոշակի տարիներով. նախ, աղազ ընկեր մեծ էր վաճառականի փորձություն ու գիտելիքներ ունենալ (ինքանք բնութագրութեամբ, աշխարհագրութեամբ, սիրաբաններ օտար լեզուի), ապա բարոյական զանգաններ գործած լինէր (այդպիսին կարող էր համարվել, աւսեն, այն, որ խնդրաբերութեամբ եղբայր որեւիցե վայրում նմանակ լինէր հարեցողութեամբ մեք): Աղայի կողմից ֆինանսավորվելով կամ որոշակի հանկուրդայն արդարձ ստանալով, ընկերը սկսում էր ինքնուրույն գործունէությունը՝ համարս սարհներ բարոյական քրեչելով աշխարհի արբեր երկրներում: Աղայի առաջին իսկ յաւանքով ընկերը դարձան իր գոյութեամբ վայրից վերադառնալ եւ, որքան կանոն, վճարել Եւրոպայի 2/3-ը:

Ո՞վ էր այս մարդը: Առեւտրական գործերով եղել էր Իզմիւրում ու Բուսայում, բայց լավ գիտէր արբեր երկրների լայն ու կոծի դրամական միավորները, անսխալ լուծում էր բնութագրական բարդ խնդիրներ, հետեւութեամբ գլուխ էր հանում առեւտրի գործարհները: Եվ ահա 1682 թ. դեկտեմբերի 1-ին Նոր Ջուղայում առեւտրական համաձայնագիր է կնքվում Տեր Դավիթ որդի Հովհաննէսի եւ Բաղաի անվանի վաճառական Խոջա Գեւորդի որդիներ Զաւարիթի եւ Ըմրդում աղայի միջեւ, ըստ որի Եւրոպայի 3/4-ը մեծ էր մասկաներ վարկատուներին: Վերջիններս, հանդես գալով որքան աղաներ, սրամարդում են 217 թուման արժողութեամբ 738 մ անգլիական կարմիր ու կանաչ մահուր, մոտ 3 թուման կանխիկ փող, եւ սկսում է Հովհաննէսի որդիականը, որը տեսնում է ամբողջ 11 տարի: Այդ օրվանից գրվում է նա «Ռուզաման», որն ավարտվում է 1693 թ. դեկտեմբերի 4-ին:

Քարտեր արդարձներ, հիմնականում բանկազին քարտեր ու գործածներ: Արդէն բանկազին հիմնադրում ու հարստանալով, 1686 թ. վարձում է երկու հայ ծառա ու ճանապարհով... Տիբեթ: Ուսագրով է այն փաստը, որ Հովհաննէսից առաջ, XIV-XVII դարերում, ցրատուն այս երկրամաս են այցելել եվրոպացի երեւ քարտեր, իսկ մեր վաճառականն առաջին աշխարհական է, որը թողել է գրաւոր վկայութեամբ. ինչո՞ւ ենք լսում այս փաստը, որով հետեւ, ինչպէս յարգ է դառնում հաւանաբանից, Տիբեթում արդէն կար ձեւակործան հայկական առեւտրական համայնք, բազմաթիվ հայ վաճառականներ, որոնք հետ եւ որոնք օգնութեամբ Հովհաննէսը բազմաթիվ գործարհներ է կատարում:

Հետեւիք է նաեւ, որ Հասմանդուի լաման Հովհաննէսից վերցնում է 25 տուրի արժողութեամբ անգլիական մի հեռաղիսակ ու... փողը չի տալիս: Դա Նեղով բերված երկրորդ հեռաղիսակն էր, իսկ առաջինը 1661 թ. բերել էր ավստրիացի ծովապետ Յոհան Գրյուբերը: 1686 թ. սեպտեմբերին հայ վաճառականը հասնում է Լիսաբոն եւ այստեղ մնում 5 տարի: Սովորում է տիբեթերէն, ծանոթանում բնիկների վարժարարին, գործ է ունենում սասնակ ղեկավարական ղեկավարների, բուրձայական հոգեւորականների, տեղացի վաճառականների հետ, գնում ու վաճառում է բազմաբանակ արդարձներ, հարկեր ու տուրք է վճարում, անգամ դասում դասվում է, եւ այդ ամենի մասին քարտից-ծրեք օրեցօր գրառումներ կատարում իր մատչելի:

Սոսալում հայտնի չէ: Այս ամբողջ մասնութեան մէջ անձն ինք համար հետեւիք էր մեկ այլ հանգամանք, որ իր այցելած համարյա բոլոր բնակավայրերում հանդիպում էր բազմաթիվ հայրենակից-վաճառականների: Այսպէս, Սուրբաբում Նազարեթին, Սիմեոնին, Խաչիկի որդի ու Սուսեայի եղբայր Հովհաննէս, Դարագող որդի Սուրադիանին, աղուրեցի Սուկանին, վանեցի Անտոն որդի Թումանյանին, Եւրոպայի Գասարիին, Խանումազեցի որդի Մարտիրոսին, Խանումազեցի Հովհաննէսի որդի Սիւրուսին եւ այլն, Ագրայում մահեստի Պետրոսի որդի Շիրազի որդի Բաբային, Պողոսի որդի Շիրազի Հովհաննէսի, Սիրուսում Դուկասի որդի Տասուրին, Պողոսի որդի Սիլիւսանին, Մարտիրոսի որդի Նիկողոսին, Գավորին, Սարգիսի որդի Հովհաննէս եւ այլն, եւ այլն:

Ինչո՞ւ ենք այս ամենի մասին խոսում, առակա զի՞նչ ցուցանեմք: Ահա թէ ինչ:

Ռուսները XV դարում մի վաճառական են ունեցել՝ զվերցի Աֆանասի Նիկիցին, ու Եւրոպայում է ունեցել ճանապարհվելու Պարսկաստան ու Հնդկաստան: Զուրուհուրով համադասախան փորձառութեամբ, հիւսիսում, «դորոց» կողորմելով է, գերելակրել, տարվել Թուրքիա, Սոմախի, հետո մի կերպ փրկվել մահից ու դավանափոխությունից եւ տուն վերադառնել: Եվ այս ամենի մասին ուղեգրական նոթեր է թողել՝ «Իրեքումներ երեւ ծովից անդին» (Хождение за три моря): Որքան ինք հայտնի է, այս ուղեգրությունը մեզ կտեսնուի որքան դասագրքերի ու բուխական ծրագրերի մէջ եւ դարձաւ որքան ուսումնական նյութ է:

1691 թ., հետ վերցնելով 483 կգ մուլ (մկայայտի արունքի արտադրած խիստ բուրակտե մի նյութ, որը միջազգային շուկաներում բազմակ էր գնահատվում եւ օգտագործվում էր օժանդակի ու բժշկութեան մէջ) եւ մոտ 5 կգ ոսկի, հետգործի Հնդկաստանի ծանփան է բռնում: Հաւանաբանական վարկութեամբ է, ինչպէս արդէն ասացինք, 1693 թ. դեկտեմբերի 4-ին, Հնդկաստանի Հովազի ֆաղանում: Ի՞նչ է եղել հե-

տալով հայտնի չէ: Այս ամբողջ մասնութեան մէջ անձն ինք համար հետեւիք էր մեկ այլ հանգամանք, որ իր այցելած համարյա բոլոր բնակավայրերում հանդիպում էր բազմաթիվ հայրենակից-վաճառականների: Այսպէս, Սուրբաբում Նազարեթին, Սիմեոնին, Խաչիկի որդի ու Սուսեայի եղբայր Հովհաննէս, Դարագող որդի Սուրադիանին, աղուրեցի Սուկանին, վանեցի Անտոն որդի Թումանյանին, Եւրոպայի Գասարիին, Խանումազեցի որդի Մարտիրոսին, Խանումազեցի Հովհաննէսի որդի Սիւրուսին եւ այլն, Ագրայում մահեստի Պետրոսի որդի Շիրազի որդի Բաբային, Պողոսի որդի Շիրազի Հովհաննէսի, Սիրուսում Դուկասի որդի Տասուրին, Պողոսի որդի Սիլիւսանին, Մարտիրոսի որդի Նիկողոսին, Գավորին, Սարգիսի որդի Հովհաննէս եւ այլն, եւ այլն:

Ի վերջո, եկել չմտանաւ, որ հիմարները սովորում են սեփական սխալներով, իսկ խելոները՝ հիմարների:

ՅԵՏ ԳՐԻՆԵՐ

Ազգերնու վաճառականութեան հարմար բնութիւնը, բնական խելովի տարբերակ, որ նոյնիսկ եւրոպացիներն աւելի է կրնան ըսել, ճարտուրութիւնը եւ ուրիշ կատարելութիւնները մեզի յայտնի են, յայտնի է միայնակայն, որ ազգերնու ասանկ ցրուած վիճակին մէջ վաճառականութիւնը մեր ազգին դարձաւ, նեցուկ ու գորութիւն է: Բայց որպիսի որ ասունք ծնաւիս են, այնչափ ալ մեկալ կողմանէ ստոյգ է, որ թէ որ վաճառականութեան ուսումն ու գիտելութիւնը մզակուց տղոց սորվեցներ, ազգերնու թէ նիւթական եւ թէ ուսումնական վիճակը ուրիշ կըլլար:

Ռուսները XV դարում մի վաճառական են ունեցել՝ զվերցի Աֆանասի Նիկիցին, ու Եւրոպայում է ունեցել ճանապարհվելու Պարսկաստան ու Հնդկաստան: Զուրուհուրով համադասախան փորձառութեամբ, հիւսիսում, «դորոց» կողորմելով է, գերելակրել, տարվել Թուրքիա, Սոմախի, հետո մի կերպ փրկվել մահից ու դավանափոխությունից եւ տուն վերադառնել: Եվ այս ամենի մասին ուղեգրական նոթեր է թողել՝ «Իրեքումներ երեւ ծովից անդին» (Хождение за три моря): Որքան ինք հայտնի է, այս ուղեգրությունը մեզ կտեսնուի որքան դասագրքերի ու բուխական ծրագրերի մէջ եւ դարձաւ որքան ուսումնական նյութ է:

1691 թ., հետ վերցնելով 483 կգ մուլ (մկայայտի արունքի արտադրած խիստ բուրակտե մի նյութ, որը միջազգային շուկաներում բազմակ էր գնահատվում եւ օգտագործվում էր օժանդակի ու բժշկութեան մէջ) եւ մոտ 5 կգ ոսկի, հետգործի Հնդկաստանի ծանփան է բռնում: Հաւանաբանական վարկութեամբ է, ինչպէս արդէն ասացինք, 1693 թ. դեկտեմբերի 4-ին, Հնդկաստանի Հովազի ֆաղանում: Ի՞նչ է եղել հե-

տալով հայտնի չէ: Այս ամբողջ մասնութեան մէջ անձն ինք համար հետեւիք էր մեկ այլ հանգամանք, որ իր այցելած համարյա բոլոր բնակավայրերում հանդիպում էր բազմաթիվ հայրենակից-վաճառականների: Այսպէս, Սուրբաբում Նազարեթին, Սիմեոնին, Խաչիկի որդի ու Սուսեայի եղբայր Հովհաննէս, Դարագող որդի Սուրադիանին, աղուրեցի Սուկանին, վանեցի Անտոն որդի Թումանյանին, Եւրոպայի Գասարիին, Խանումազեցի որդի Մարտիրոսին, Խանումազեցի Հովհաննէսի որդի Սիւրուսին եւ այլն, Ագրայում մահեստի Պետրոսի որդի Շիրազի որդի Բաբային, Պողոսի որդի Շիրազի Հովհաննէսի, Սիրուսում Դուկասի որդի Տասուրին, Պողոսի որդի Սիլիւսանին, Մարտիրոսի որդի Նիկողոսին, Գավորին, Սարգիսի որդի Հովհաննէս եւ այլն, եւ այլն:

Ի վերջո, եկել չմտանաւ, որ հիմարները սովորում են սեփական սխալներով, իսկ խելոները՝ հիմարների:

«ԱՄՆ-ը կաջակցի Իսրայել-Թուրքիա-Կովկաս ռազմական առանցքի ձևավորմանը»

Վաշինգտոնի «Heritage» («Ժառանգություն») հիմնադրամի առաջատար փորձագետ, ԱՄՆ-ում ազդեցիկ քաղաքական և հասարակական գործունեություն ունեցող Էնթոնի Բլեյքը, ԱՄՆ-ում ազդեցիկ քաղաքական և հասարակական գործունեություն ունեցող Էնթոնի Բլեյքը, ԱՄՆ-ում ազդեցիկ քաղաքական և հասարակական գործունեություն ունեցող Էնթոնի Բլեյքը, ԱՄՆ-ում ազդեցիկ քաղաքական և հասարակական գործունեություն ունեցող Էնթոնի Բլեյքը...

Ինչպես նշում է քաղաքական մամուլը, վերջերս ԱՄՆ-ում ժամանած Իսրայելի վարչապետ Արիել Շարոնը Թուրքիայի իշխանություններին առաջարկել է համատեղ ռազմական օգնություն ցույց տալ Ադրբեյջանին Իրանի դեմ վերջինիս ղեկավարած: Պատասխանելով «Էխոյի» հարցին, թե Իսրայելը կարո՞ղ է մասնակցել Ադրբեյջան-Իրան հակամարտությանը, Էնթոնի ասել է. «Իսրայելի համար բավարար են ահաբեկչական Պաղեստինյան ինքնավարության հետ ամրապնդված լինելը: Միևնույն ժամանակ Իրանը լուրջ վտանգ է Իսրայելի անվտանգությանը: Թուրքիա-Իսրայել-Կովկաս ռազմական առանցքի ձևավորմանը կարևոր է Կովկասի համար: Եթե ձևավորվի Իսրայել-Թուրքիա-Կովկաս ռազմական առանցքը, ապա այն կստանա ԱՄՆ-ի աջակցությունը: Միևնույն ժամանակ, նման նախագծի իրականացումը հավանական չի թվում»:

Քննիայում ԱՄՆ դեսպանատան ահաբեկչությունը ղեկավարվել է Բաֆլից

Նման եզրահանգման է եկել ԱՄՆ Տեսաբանությունների դաշնային բյուրոն

ղեկավարող զինակիցները: Այս արված փորձերից սկսվեցին երկու ահաբեկչությունների գործով դատական նիստերը: Մեղադրյալների աթոռին են մի քանի մարդ, այդ թվում Մեծ Բրիտանիայում ծնված, մեծացած, Սաուդյան Արաբիայի հողատեր Մուհամեդ Աբեդը Դաուդ էլ Օվիալին:

Ահաբեկչությունից երեք ամիս առաջ, ինչպես նշում է Բաֆլում լույս տեսնող «Էխո» թերթը, հանկարծ հետախույզության նյութերում խոսք է քաղվել Ադրբեյջանի մասին, ավելին՝ Նախագահի դեսպանատան նկատմամբ ահաբեկչական գործողությունն անմիջականորեն ղեկավարվել է Բաֆլից: Քննիայում լույս տեսնող անգլիալեզու «The Nation» թերթն օրերս հրատարակեց լրագրող Պոլ Ռեդֆորդի հոդվածը վերջինս հղումներ է կատարել ԱՄՆ Տեսաբանությունների դաշնային բյուրոյի (ԴԴԲ) նյութերին:

ԴԴԲ հրատարակած հավելվածությունից տարվում է, որ Նախագահի ԱՄՆ դեսպանատան դեմ ձեռնարկված ահաբեկչությունը

բեռնատարի մեջ: Փոքր վնասվածքներ ստացած Օվիալին չգիտեր ինչ անել չէ՞ որ ըստ ծրագրի նա ղեկավարում էր ահաբեկչությունը: Ահաբեկչությունից մի քանի օր առաջ նա գանգադարել էր Սաուդյան Արաբիա, հրաժեշտ ասելով ծնողներին, ապա եմբն իր ընկերոջը: Օվիալին չէր կողմնորոշվում ի՞նչ անել: Ահաբեկչը որոշում է վերադառնալ «Ռամադա» հյուրանոց, որ նա իջեցանել էր Նախագահի նախորդ այցի օրը օգոստոսի 2-ին: «Ռամադայում» Օվիալին թույլ էր տալիս երկրորդ սխալը, ինչը եւ հնարավորություն սկսեց հասնել ծառայություններին որսալու ահաբեկչի հետքերը: Օվիալին հյուրանոցի կառավարչին ասում է, որ դեսպանատան տարածքում ինչ-որ բան է ընկել: Օվիալին կրկին գանգադարում է եմբն եւ ընկերոջը խնդրում. «Նրանց տեղեկացրու, որ ես չեմ մեռել»:

Նախորդի ահաբեկչությունից հետո զսնված հետքեր, որ սարավ դեղի Օվիալին, եղավ Լոնդոնի ոչ

սվայներով, Լոնդոնի «Խաղողի որթ» խանութի հեռախոսագիրս ուղարկվել է Ադրբեյջանի մայրաքաղաք Բաքու, ինչը հաստատվում է հեռախոսագրի համարից: Սա դեռ բոլորը չէ. հենց Բաֆլի հեռախոսից են գանգադարել եմբնում զսնվող Օվիալի ընկերոջը, Նախորդի «Ռամադա» հյուրանոց, որտեղ իջեցանում էին «Թալիբանի» ահաբեկիչները, վերջիններս էլ իրենց ահաբեկչ-մահադարձ ընկերների հետ Նախորդից կառավել են Բաֆլի համարով:

Քննիայի եւ Տեսաբանի ամերիկյան դեսպանատանի տարածքում ինչ-որ օր հետ Օվիալին ձեռքառնելուց, նրա նկարը տպագրվեց ահաբեկչի, այդ թվում Բաֆլի թերթերում: Այդ օրերին լուրեր տարածվեցին, թե Բաֆլում ԱՄՆ դեսպանատան դեմ նախադատարարություն է ահաբեկչական գործողություն, Վաշինգտոնի կառավարությունն իր երկրի քաղաքացիներին, որոնք զսնվում էին Ադրբեյջանում, զգուշացրեց հնարավոր սպառնալիքների մասին:

Ֆրանսիական շահագործման Ալեքսիս Գոլյանին

Ինչպես տեղեկացնում է «Նովել դ'Ամբեր» ամսագիրը, հունիսի 21-ին Ֆրանսիայի Սենտի Մախագահ Բիշուսի Պոնտեն ընդունել է Ալեքսիս Գոլյանին եւ նրան հանձնել

«Վասակի համար» ղեկավար շահագործման: Դրվառելով այդ փայլը, ամսագիրը դա համարում է հայերի եւ ֆրանսիական Սենտի քաղաքացիական սրբազորման արժանատիություն:

Ըստ «Մտաֆորդ» վերլուծական կենտրոնի, Ադրբեյջանը թուլացել է զորքերի զարգացումը

երբևէ, 20 օգոստոս, ԱՐՄԵՊԵՍ: Եկող քաղաք Բաֆլի կենտրոնական հրատարակում կայանալու է քուրական օդուժի ԿԵՐԻ, որին հանդիսավորապես կհետեւի Ադրբեյջանի նախագահ Ֆեյզալ Ալիեւը: Նախագահը ոչ թե դա որեւէ մեկին, այլ Իրանին ցույց տալու է, թե Ադրբեյջանը ինչպես է վայելում Թուրքիայի աջակցությունը:

Ըստ «Ազատության», Ամերիկյան հայտնի «Մտաֆորդ» վերլուծական կենտրոնն այն եզրահանգման է եկել, որ Ադրբեյջանը չի կարող հաղթել Կասպյան նավթի վեճում: Եթե սարածաբանում

ստրատեգիկությունների մրցակազմ սկսի, Ադրբեյջանը դրանից թուլացած է դուրս գալու: լավագույն դեպքում նավթարդյունաբերության ծավալների կրճատում, վասակոյն դեղում՝ սարածաբանային զարգացում, որը Կասպի չի կարող:

Վերլուծականում նաեւ նշվում է, որ Ադրբեյջանի ռազմական հզորությունը հիմնականում թուլացել է Ֆայասանի դեմ զարգացումը զարգացում կրելուց հետո: Բայց սա Ադրբեյջանի համար վատ լուրերից վերջինը չէ: Իրանին այլ երկրներ նույնպես կհետեւեն, մասնավորապես, Թուրքիան:

Մակեդոնիա. ալբանացիները խոստանում են զինաթափվել

Այսպես կոչված Կոսովոյի ազատագրության բանակի (ԿԱԲ) առաջնորդների զինաթափվելու Մակեդոնիայի վերականգնման գլխավոր նախադրաման է: Այդ բանակի քաղաքական ներ-

ւոր ղեկավար է համարում Մակեդոնիայում գործող ալբանացիներին համար, որը մոտ մեկ ամսվա ընթացքում հավաքելու է ալբանացի առաջնորդների գեներալները: Սիդնեյից ալբանացի զինակիցները

գործն է: Արեւմտյան աղբյուրներից մեկի սվայներին համաձայն, ալբանացիները ղեկավարում են 2500 միավոր հրազեն, մինչդեռ մակեդոնական աղբյուրները խոստում են 6000 միավոր թեթեւ զենքի մասին, չհաշված ծանր զինատեսակները: «Մակեդոնիան ունի մեկ բանակ եւ մեկ ոստիկանություն, որոնց շարժումը կընդգրկվեն զինաթափված ալբանացիները համաձայնական սկզբունքով», հայտարարեց Ալի Ահմեթին: Նա հույս հայտնեց, որ կզինաթափվեն նաեւ մակեդոնացի զինյալները, որոնցից հնարավոր դառնա օգոստոսի 13-ին ստորագրված խաղաղության համաձայնագրի գործադրումը: «Ֆիզարո» թերթը, սակայն, նշում է, որ այդ փաստաթուղթը դեռ չի հաստատվել Մակեդոնիայի խորհրդարանում: Եվրամիության եւ ՆԱՏՕ-ի հովանավորությամբ ստորագրված համաձայնագիրը Մակեդոնացիների իրավիճակի կայունացման նախադրյալներ է ստեղծում:

կայացուցիչ Ալի Ահմեթին կիրակի օրը Սիդնեյից ալբանացիներին խոստացած մամուլ ասուլիսում խոսեցին իր մարտիկների գեներալները հանձնել ՆԱՏՕ-ին: ԿԱԲ-ի հետ գործակցությունը ՆԱՏՕ-ն կարե-

րի ամրակեցից մեկն է Տեսնվողի մեծակա քաղաքում: Ալի Ահմեթին, սակայն, չհայտնեց հանձնվելի գեներալների ստույգ թիվը, լույս նշելով, որ դա ԿԱԲ-ի եւ ՆԱՏՕ-ի փորձագետների

Ալի Ահմեթին նաեւ հավաստեց, թե հուլիսի վերջերին ալբանացի զինակիցներին հարձակման հետեւանով Մակեդոնիայի հյուսիս-արեւմուտքից հեռացած մակեդոնացիներն անարգել կարող են վերադառնալ հարազատ բնակավայրեր:

Շարունի ժողովրդականությունն ընկնում է

Իսրայելում անցկացված վերջին հարցումները վկայում են, որ երկրի բնակչության 2/3-ն այլեւս չի հավատում, թե վարչապետ Արիել Շարոնը կկարողանա վերջ դնել այս օրերին ծավալված բռնությունների ալիքին: Ուրբաթ օրը Գազայի հատվածում արձանագրվեց հերթական զոհը. իսրայելական բանակի զորավորները հետեւանով ստանկեց 29-ամյա մի զինվորացի: Նույն օրը «Մաարիվ» թերթի հրատարակած հարցման սվայները ցույց են տալիս, որ մեկ քաղաքի ընթացքում վարչապետ Շարունի ժողովրդականությունը նվազել է 10 կետով: Նրա գործունեությունից զոհ է իսրայելցիների ընդամենը 49 սոկոլը՝ նախորդ քաղաքի 59-ի դիմաց:

Ինչ վերաբերում է աղափարության զգացմանը, այս առումով վարչապետից զոհ է բնակչության հազիվ 38 տոկոսը, մինչդեռ նախորդ քաղաքի զոհ էր 50 տոկոսը: Ֆինգաբի օրը երուսաղեմի արձաններից մեկում մի զինվորացու ինքնաթիռը

թեցումից հետո 15 անձանց զոհվել է վելի խորացրեց իսրայելցիների անաղաղության զգացումը: «Ֆիզարո» թերթը գրում է, որ հեռակարային առումով իսրայելցիների 70 տոկոսն այլեւս չի հավատում, թե Շարոնը երբեք կկարողանա վերջ դնել ծավալված բռնություններին եւ զոհերին: Ֆինգաբի իսրայելցիների կարծիքով, վարչապետն անբավարար ջանքեր է գործադրում իր խոստումները կատարելու համար, մինչդեռ ծախսման իսրայելցիները զսնում են, թե նա դիմում է ծայրահեղ եւ անբույլաբերի գործողությունների:

ՆՇԱԿՈՒՄ

ՀՅՈՒՐԻՍՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻԶՈՒՄ

«Նավասարդ» պարսխումբը Հայաստանում է

Նախախոսնեական Հայաստանում նավասարդյան տոնախմբությունները սեղի էին ունենում օգոստոսին՝ Նոր արվա առիթով: Հանդիսություններին մասնակցում էին արվաական ընտանիք, բանակը, ժողովուրդը: Անցկացվում էին մարզական խաղեր, որոնք ուղեկցվում էին երգով, դրամ, երաժշտությամբ: 1967 թ. Ֆրանսիայում ստեղծված «Նավասարդ» պարսխումբը իր ելույթներով նույնպես է հայկական դարասիւն ու երաժշտական ավանդույթների հարստացումը երբեմն նաեւ արհեստական շուկայի հարցերով զբաղվում: Խմբի 60 անդամները (դարձողներ, երաժիշտներ, երգիչներ) գերազանցապես ղեկավար էղի Չոլոյանի ղեկավարությամբ օգոստոսի 22-ին հանդես կգան «Արամ հայաստան» համերգասրահում:

«Նավասարդ» պարսխումբը ելույթներ է ունեցել աշխարհի բազմաթիվ նշանավոր համերգասրահներում: Լոնդոնի «Ռոյալ Ալբերտ հոլում», Մյունխենի «Դոյչե ֆեստիվում», Նյու Յորքի «Քառնեգի հոլում», Լոս Անջելեսում, Սան Ֆրանցիսկոյում եւ այլուր ելույթներ են անցել նաեւ հաջողությամբ: Ֆրանսիայում խումբը դարձրեալ հանդես է գալիս Փարիզի «Չեմբլ» համերգասրահում (6000 տեղ), Համագումարների դալասում, Շանգիի թատրոնում (2000 տեղ), «Օլիմպիա» համերգասրահում, Մարսելի օմբերայում, Լիդի Համագումարների դալասում եւ այլուր:

Խումբը բարձր դասակարգի է արժանացել Բիլիզոսի (Մեծ Բրիտանիա), Պուերտո Ռիկոյի, Սուարդ» եւ «Էտեմի Ալեյաս» «Fantasie Libre-Parcours» ստեղծագործության լավագույն կատարող» անուններով: Միջազգային մամուլը եւս լայնորեն անդրադարձել է խմբի ելույթներին: «Նյու Յորք թայմս» հասկաղես ընդգծել է «Քառնեգի հոլում» փարիզյան դարսխումբը հիացրեց մանավանդ «Սարդարադ» դարսով: Լոնդոնի «Գարդիան» թերթը «Նավասարդ» անվանել է «բացառիկ փայլուն դարսխումբ»: «Նեյլի թելեգրաֆը» ընդգծել է փարիզյան դարսխումբի «սիրտ ջերմացնող ավանդապատկան ժողովուրդի արդյունք»: «Ուզինգեն անցագրեր» թերթի կարծիքով, «Նավասարդ» ելույթային «լավագույն համույթներից մեկն է»: Բազմաթիվ են նաեւ ֆրանսիական թերթերի դրական գնահատականները:

Պ. Բ.

Սերգեյ Փարաջանովի մասին գրելը զգալիորեն դժվար է, ինչ-որ տեղ նաեւ դասաստանառու: Կյանքի փարաջանովյան ստեղծագործումն աշխարհի անսովոր գեղեցկության յուրօրինակ բացահայտում-ընկալում է: Ամենադժգոյան եւ հասարակ բնույթի իրերի մեջ անգամ արվեստագետի խորաբանաց այն (չնայած իր արտած կյանքի դառն փորձություններին) բացառապես որոնել է գեղեցիկը: Այս իմաստով գեղարվեստության մեջ իշխողը, սակայն, բանձնաձեռնաձ ու խոհուն լուրջությունն է, որ իրերի ու դասերների գունդ մակերեսներից հեռացնում է այն՝ սանձով մեկուսի մի վայր, ուր խորհրդարվեստությունն ու իմաստասիրությունը դառնում են բացառիկ ընդգրկում ու արտոնական: Այստեղ է, որ Փարաջանովի ստեղծագործությունը վերանում

100 հազար այցելու, այդ թվում նաեւ մակուրային, փառաբանական, դասական նշանավոր գործիչներ: Հուլիսի 27-ին նվազեց բանգարանի հիմնադրման 10 տարին, իսկ այս տարի արդեն երկու անգամ նախ արդիի 20-ից հունիսի 17-ը վաղեմուն, իսկ վերջերս Արեւմուտ կազմակերպիչներ Փարաջանովի աշխատանքների ցուցահանդեսները: Արեւմի թվով 34-րդ ցուցահանդեսի կազմակերպիչներն էին Հայաստանի դեմոկրատներ Արեւմուտ եւ Արեւմի փառաբանները: Ցուցահանդեսին ներկայացված էին Փարաջանովի շուրջ 50 աշխատանքներ, ցուցադրվեց նաեւ «Նոան գույնը» ֆիլմը: Այս տարվա նոյեմբերին «Հայաստանի մակուրային օրերը Ռուսաստանում» ծրագրի օրհանդեսներում հնարավոր է եւս մեկ ցուցահանդես Մոսկվայի Տրետյակովյան դասերասրահ

բաց բաներ: Փարաջանովը սիրում էր իրեր եւ նամակներից մեկում գրում է, որ իր վերաբերմունքը մարդկանց նկատմամբ արտահայտում է նաեւ իրերի միջոցով, առում է բանգարանի սնունդը Չավեն Մարգարյանը: Թանգարանը կարելու է նաեւ ստեղծագործող երիտասարդության համար: Սա մի վայր է, ուր իշխում է փարաջանովյան ազատության ոգին, այստեղ նրանք ստանում են ստեղծագործելու ինքնուրույնությունը: Թանգարանը յուրաքանչյուր իրերի հարցերով է ստեղծում, թերեւս այստեղ իշխող գեղեցիկի եւ ազատության լիցիտն են դասաձեռն, որ Հայաստան այցելած բացառապես հյուրեր հեռավորություն են ցուցաբերում բանգարանի նկատմամբ: Այստեղ են եղել Կրասնիի նախագահ Էլ. Շեարադանյան, Ֆրանսիայի Սենատի նախագահը: Սա Փարաջանովի տունն

Վեդասպաշտության աշխարհում

Երկրի կոնկրետ տեսակից, դարձում են սահմանները կինոյի, գեղանկարչության, դրամատիկ, եւ այս ամենը գեղեցիկի «տարածում» վերափոխվում է փիլիսոփայական խոհունների: 60-ականներին Փարաջանովի ստեղծած ֆիլմերը («Մոռացված մահիկների սպանությունը», «Նոան գույնը») համարվեցին լավագույններից եւ հավասարը Տարվուկու, Ֆեյնի, Պազոլինիի ֆիլմերին: Կինոմասոգրաֆիկական աշխատանքների հարկադրաբար ընդհատելու տարիներին Փարաջանովը ստեղծեց գեղարվեստական սարքեր աշխատանքներ կոլաժներ, մանրանկարներ, գծանկարներ, որոնցում մտադրացումների բազմազանությունը երեւակայության անստանդարտությամբ շարժում է ամենատեսած այն անգամ:

Շա տվողական, անօրտական բնույթի իրերից, հնամազ հագուստների դասափոխություն, բարդված աղակիների կոնստրուկցիաներից ստեղծված փարաջանովյան ֆանտաստիկ գեղարվեստական իրականությանը հաղորդակցվելու հնարավորություն է ապահովում կինոյի բանագործը: Այստեղ իրերից եւս ցուցաբերվում է Փարաջանովի 200 բազմաշխարհային աշխատանքների, թիֆլիսի նրա սան կահ-կարասու ցուցադրություններով: Թանգարանը բացվել է 1991 թ. արվեստագետի մահից հետո: Այս անգամ դժվար տարիներին բանգարանի գործել է անընդմեջ, կազմակերպել բազմաթիվ ցուցահանդեսներ Հայաստանում եւ արտերկրում (Իսպանիայում, Ֆրանսիայում, Չինաստանում, Հունաստանում, Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Ռուսաստանում), ունեցել է շուրջ

«Հայաստանի ժառանգություն» դաշնակահարների միջազգային մրցույթ

Այսօր «Արամ հայաստան» համերգասրահում կմեկնարկի «Հայաստանի ժառանգություն» դաշնակահարների համահայկական միջազգային մրցույթը, որը կբարունակվի մինչեւ սեպտեմբերի 2-ը:

Հայաստանում ֆրիսոնություն մեծապես կրոն հոշակման 1700-ամյակի տոնակատարության մեծապես ծրագրի օրհանդեսում անցկացվող այս բացառիկ մրցույթի նշանակությունը բացահայտել է Փարաջանովի եւ թե Հայաստանի սահմաններից դուրս գտնվող երիտասարդ հայագի օժտված, սաղանդավոր դաշնակահարներին:

Մրցույթն անց է կացվում տարիների երեք կատեգորիաներում՝ A- մինչեւ 13 տարեկան, B- մինչեւ 18 տարեկան, C- մինչեւ 30 տարեկան, ընդգրկելով դաշնակահարների բոլոր սերունդները:

Մրցույթի կազմակերպիչներն են «Քրիստոսյան Հայաստան-1700» հիմնադրամը, «ՎԱՊԱՍ» կամերային երաժշտության կենտրոնը՝ մակուրայի, երիտասարդության հարցերի եւ տղոսի նախարարության ու երեւանի դաշնակահար կոնսերվատորիայի հետ համատեղ:

ժյուրիի կազմում ընդգրկված միջազգային ճանաչում եւ համբավ ունեցող դաշնակահարներ Ա. Գալանիս Բոգդանյանը (Հայաստան), Բերնդ Գեյկեն (Գերմանիա), Ալի Գույումջյանը (Ավստրիա), Աննա Մալիկովան (Ռուսաստան), Փոլ Փոլյանը (ԱՄՆ), Իգոր Յավրյանը (Հայաստան) եւ ժյուրիի նախագահ Արմեն Բաբախանյանը (Հայաստան) մրցույթի օրհանդեսում հանդես կգան մեծահամերգներով, ինչպես նաեւ վարդապետական դասընթացներ կանցկացնեն հայ երիտասարդ երաժիշտների հետ:

Մրցույթն անց է կացվում ՀՀ նախագահի եւ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի բարձր հովանավորությամբ: Մրցույթի գլխավոր հովանավորն է «Քրիստոսյան Հայաստան-1700» հիմնադրամը, դասընթացը Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը:

«Իմ լավագույն մադրաններն են հղում երիտասարդ դաշնակահարներին, որոնց սաղանդը գնահատելու մասին ես ունեմ այս մրցույթին, իր խոսքում նեցե անվանի դաշնակահար, միջազգային մրցույթների դափնեկիր, «Հայաստանի ժառանգություն» դաշնակահարների համահայկական միջազգային մրցույթի գեղարվեստական ղեկավար Արմեն Բաբախանյանը, հաջողություն են մադրում եւ հույս հայացնում, որ մեր բոլորի հոգիներում ջերմ հիշողություններ կթողնի այս գեղեցիկ մրցույթը»:

Մրցույթի մրցանակային ֆոնդը կազմում է 20 հազար ԱՄՆ դոլար, նախատեսված են նաեւ հատուկ մրցանակներ «Մրցույթի բացառիկ սաղանդ» եւ «Ամեն Բաբախանյանի ստեղծագործության լավագույն կատարող»:

«Լոռու դպրոց» հիմնադրամը սաստնում է իր համակարգի խնդիրներին

«Լոռու դպրոց» հիմնադրամը, որ լուսին հանրապետությունում իր նախադեպը, ստեղծվել է այս տարվա սկզբին: Ինչպես դասընթաց Լոռու մարզի մարզադասարանի կրթության վարչության ղեկավար եւ հիշյալ հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Մայիս Խաչատրյանը, «Լոռու դպրոց» հիմնադրամը կոչված է հնարավորինս օժանդակելու մարզի դպրոցական, կրթական համակարգի մեթոդային աջակցությանը:

Հիմնադրամի նյութական աղբյուրները նվիրատվությունն են հանգանակությունը: Առաջինը, անուշաքան, գրասիրտ բարեարձների գործունեության արգասիքն է: Երկրորդի հարցը յուրովի է լուծված եւ գոյանում է կրթական համակարգի անդամներից զանգված գումարներից: Այն է 1. մարզի կրթական հաստատությունների յուրամանյուր աշխատողի աշխատավարձի 1 տոկոսը, 2. աշակերտների (ծնողազուրկներից բացի) տարեկան 50 դրամ, 3. քուսակական համակարգի ուսանողներից տարեկան 500 դրամ (կրթաբաժնակառուներից) եւ 200 դրամ (կրթաբաժնակառուներից):

Այստիպով, մարզի կրթական համակարգի բարեփոխման անհատաղ անհրաժեշտ ծրագրերի իրականացման իրենց ներդրումն են բերում քե՛ր հովանավորները, թե՛ անմիջականորեն բախաբաժնե անձինք: Եվ արդյունքներն առկա են. արդեն իսկ նյութա-

կան օժանդակություն են ստացել սոցիալապես ծանր վիճակում գտնվող երեխաներն ու ուսուցիչները, 41 աշակերտ հնարավորություն են ստացել հանգստանալու անտառային ծամբարներում, 21 հոգու (12-ը՝ դպրոցներից, 4-ը՝ ուղեքններից, 5-ը՝ բուհերից) նշանակվել է անվանական կրթաբաժնակ: Բացի այդ «Լոռու դպրոց» հիմնադրամն իր գործունեության ծիրում ընդգրկել է նաեւ կրթական հաստատությունների շինարարական, բնական աղեսներից կրած վնասների հատուցման, ուսումնական գույքի ձեռքբերման, հիվանդ մանկավարժներին օգնության, դպրոցական օլիմպիադաների, սպորտային եւ մակուրային միջոցառումների կազմակերպման, «Տարվա լավագույն ուսուցիչ եւ տնօրեն» մրցույթների անցկացման եւ դպրոցական օժանդակ սնեսությունների մակաման արդիական կարելու խնդիրները:

Մարզի դպրոցական համակարգի ծանր վիճակն այստեղ փորձում են հնարավորինս բարելավել նաեւ մեկ այլ յուրովի միջոցով. «Լոռու դպրոց» հիմնադրամը համագործակցում է «Գյուղական դպրոցի բարեփոխման կայուն երաշխիքների ստեղծման ծրագրի» հետ, որը մարզադասարանի համադասարանական բաժնի կողմից մակաման է եղել դեռեւս 1999-ին: Մակաման համար 2 հեկտար հող է հասկացվել 8-ամյա եւ 5 հեկտար 10-

ամյա դպրոցներին: Աշխատանքներն իրականացնում են ուսուցիչներն ու աշակերտները գյուղատնտեսների ղեկավարությամբ: Բերքն ամենացածր գներով հանձնվում է բանակին, դպրոցին մնում է որոշ մասը, դրան գումարած հարուստ սերմացուն: Այստիպով, թեկուզ փոքր չափով նաեւ լուծված է աշխատանքի հարցը, դպրոցական համակարգում ստեղծվել է շուրջ 100 աշխատատեղի հոգի մասնագետների համար:

«Հողն անցր չլիսի մնա: Ամեն մի երեխա ոլիսի իմանա դրա մակաման ձեւը: Մարզերի, գյուղերի համար հասկաղես սա չափազանց կարելու, կենսապահանջ խնդիր է: Բացի այդ, այստիպով յուրահասուն կաղ է ստեղծվել դպրոցի եւ բանակի միջեւ, որը նույնպես խրախուսելի է: Դժգոհելով ու բողոքելով գործն առաջ չի գնա, եթե մենք մեկը թեկուզ մի փոքր խնդիր լուծի ընդհանուր արդյունքը ստասցնել չի տա», առում է Մայիս Խաչատրյանը:

Իսկապես, «Լոռու դպրոց»-ի կատարած աշխատանքն ակնհայտ է, եւ նման հիմնադրամի ստեղծումը կարող է կարելու նախադեպ դառնալ հանրապետությունում դպրոցական համակարգի բարեփոխման նորույն եղանակներ որոնելու անհրաժեշտ խնդրում:

ՄԱՐԿՈՍ ԿՈՆՏԱՆՏԻՆՈՍՅԱՆ

